

Naročnina za Jugoslavijo:
celoletno 180 din, za 1/2 leta
90 din, za 1/4 leta 45 din,
mesečno 15 din; za ino-
zemstvo: 210 din. — Pla-
ča in toži se v Ljubljani.

TRGOVSKI LIST

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Uredništvo in upravnništvo
je v Ljubljani v Gregorči-
čevi ulici 23. — Rokopisov
ne vračamo. — Račun pri
pošti hranilnici v Ljubljani
št. 11.953. — Tel. št. 25-53.

Izhaja vsak ponedeljek,
sredo in petek

Liubljana, četrtek 28. oktobra 1937

Cena posamezni
številki din 1.50

Tuji kapital zmagal!

Z vsem dostojanstvom lojalnega državljanja je vodilo trgovstvo boj proti veleblagovnicam, s katerimi hoče tuji velekapital postati v naši državi še gospodar naše domače trgovine. Toda glas trgovstva se ni upošteval.

In ni se upošteval njegov glas, čeprav so vse zbornice v državi na številnih anketah in konferencah dokazale s tehničnimi argumenti, da je zahteva trgovstva upravičena in da škodujejo veleblagovnice ne le domači trgovini, temveč da so tudi v težko škodo državni blagajni, ne da bi bile konsumentem v resnično korist. A tudi glas naših zbornic, ki imajo po zakonu dolžnost, da izrekajo v vseh gospodarstvih vprašanih svoje mnenje, se ni upošteval.

Prav tako se ni upošteval protest trgovskih pomočnikov, ki so na javnem shodu razkrili, da je laž trditev zagovornikov tujega velekapitala, kakor da bi veleblagovnice bile v korist trgovskim pomočnikom in kakor da bi izpolnjevale veleblagovnice neko socialno funkcijo. Trgovski pomočniki so napretno razkrili, da nametšajo veleblagovnice tudi strokovno popolnoma neusposobljene ljudi, da plačujejo le slabo in s tem pritiskajo navzdol plače nametšencev. Zlasti pa so nastopili trgovski pomočniki proti veleblagovnicam, ker bi se njih ne mogel več osamosvojiti, če bi prodrele veleblagovnice!

Zaman pa so bila tudi vsa opozorila navedenih drugih gospodarstvenih ljudi, da bo vsa naša nacionalna svoboda ogrožena, če postane plen tujega velekapitala še naša domača trgovina. Pod oblastjo tujca smo se v trgovini popolnoma osamosvojili, sedaj v svobodni državi pa naj bi prešla naša trgovina zopet v tuje roke!

Nikdar in nikoli tega ne sme trgovstvo ne more dopustiti! Nikdar in nikoli pa tega tudi ne more dopustiti nacionalna javnost, ki se mora v boju trgovstva proti tujemu velekapitalu postaviti čisto na stran trgovstva! Naval tujega velekapitala na našo trgovino mora biti odbit, ker zahteva tako interes naroda. Ne smejo zmagati tisti, ki so v službi tujega velekapitala, temveč zmagati morajo oni, ki so v službi naroda! Zato trgovstvo v svojem pravičnem boju ne more odnehati!

Vsa mirna sredstva je trgovstvo v boju proti veleblagovnicam izčrpalo in tako je prisiljeno, da mora poseči tudi po močnejših sredstvih. Zato je trgovstvo v vseh večjih mestih Jugoslavije sklenilo, da bo v protest proti dovolitvi veleblagovnic zaprlo v četrtek popoldne in ves petek trgovine, da s tem poudari svoj protest, hkrati pa nazorno pokaže, kaj se mora zgoditi, če bo tuji velekapital zavladal nad našo trgovino!

Slovenski, hrvaški in srbski trgovci vodijo boj proti veleblagovnicam v popolni solidarnosti in

že s tem je dokazano, da se vodi boj proti veleblagovnicam le iz stvarnih razlogov in res v interesu vsega naroda. Vsak uvideven državnik mora zato te razloge upoštevati!

Ali tuji velekapital ali domači ljudje! Samo tako je danes postavljeno vprašanje! Samo na to vprašanje mora odgovoriti tudi naša nacionalna javnost. Trgovstvo je

prepričano, da bo odgovorila tudi tako, da bo naval tujega kapitala odbit in da bo ohranjena naša gospodarska samostojnost. Na svoji zemlji hočemo biti gospodarji mi sami!

nizkimi cenami, ker ne prodajajo veleblagovnice nič ceneje kot trgovci. Tem bolj pa drže vsi argumenti, ki jih je trgovstvo navedlo!

Veleblagovnice se pa kljub temu dovoljene in tuji kapital je zaenkrat zmagal. Da pa ne zmagata tudi dekenčno, je namen in cilj borbe, ki jo vodi trgovstvo.

In zato so danes trgovine zaprte!

Naval tujega kapitala v Jugoslavijo

Univerzitetni profesor dr. Mirko M. Kosić je napisal v reviji »Društveni život« naslednje besede:

»V ta čas pa prodira evropski in ameriški kapital tudi pri nas, otvarja rudnike, prodira gozdove in dviga industrijo. Organizira na stotine tisočev, jutri na milijone naših delavcev ter pošilja svoj kapitalistični profit v svojo domovino. Ustvarjajo se kolenije tujih nameštencev in vodstev, enklave tuje kulture. Nastajajo nove velike naloge za našo politiko in našo upravo, da reši neslutene gospodarsko-politične, socialno-politične, prosvetne in druge naloge. Ali se naša štola, naše podočelje pripravljata, da doraste ta tem novim silam? Od kapitalizma bomo dobili armado proletariata in kopico provizionistov. Njegova »džoke« na bodo lahki tujci!»

Ne bojimo se konkurence veleblagovnic!

Plačani zagovorniki veleblagovnic se trudijo, da bi prepričali javnost, češ da se bori trgovstvo proti veleblagovnicam le zato, ker ni doraslo veleblagovnicam in ker ne more z njimi konkurirati glede cene in kvalitete blaga!

To je navadna neresenica! Glede kakovosti presega blago, ki ga prodaja trgovec, daleč blago, ki ga nudijo veleblagovnice. Poleg boljše kakovosti pa nudi trgovec tudi večjo izbiro blaga, a pri tem je tudi glede cen konkurenčen z veleblagovnicami. Kdor je bil v Beogradu in primerjal blago pri trgovcih in v veleblagovnici, se je o tem hitro prepričal.

V nekem drugem oziru pa trgovci res ne morejo konkurirati z veleblagovnicami. Trgovci ne morejo plačevati velikih inštalacijskih stroškov, katerih samo eden velja na tisoče dinarjev. Trgovci si tudi ne morejo plačevati raznih zagovornikov, kakor si jih plačuje tuji velekapital.

In še v enem oziru ne morejo trgovci konkurirati, da bi namreč plačevali tako malo davkov kot veleblagovnice. Pri dnevnem inkasu 150.000 do 300.000 din je plačala beograjska veleblagovnica za prvih 11 mesecev na davkarji samo 1500 din akontacije! Tu pa res ne moremo konkurirati!

**Vsak trgovec mora biti
naročnik „Trgovskega lista“**

Prebivalstvu Slovenije!

Tuji velekapital

je že gospodar vseh naših rud: bakra, železa, svinca, premoga, zlata in tudi že večinoma lastnik naših industrij.

Ne sme postati še gospodar naše trgovine!

Navzlic solidarnim protestom vsega trgovstva v državi se je dovolilo tujemu velekapitalu, da ima v Jugoslaviji svoje veleblagovnice, s katerimi uničuje domačo trgovino in obrt.

Vsi trgovci, obrtniki in trgovski pomočniki

protestirajo proti temu

in bodo zato v podkrepitev svojega protesta

v četrtek, dne 28. oktobra popoldne

in v petek, dne 29. oktobra

ves dan zaprte vse trgovine

v Beogradu, Zagrebu, Ljubljani in drugih večjih mestih Jugoslavije.

Ne pustimo, da izgube naši domači ljudje kruh zaradi tujega velekapitala!

Pozivamo vse prebivalstvo, da nas v boju

proti navalu tujega kapitala podpira

Veleblagovnice so dovoljene

Prvič so bile prepovedane veleblagovnice z uredbo, ki je bila uveljavljena 27. oktobra 1934. Lani je bila ta uredba podaljšana za eno leto, letos pa se ta zahteva trgovstva ni upoštevala, temveč je bila izdana nova uredba, s katero se vse obstoječe veleblagovnice dovoljujejo, po 1. januarju 1939. pa dovoljuje tudi ustanavljanje novih veleblagovnic.

Trgovstvo je v nešteti spominek in resolucijah zahtevalo prepoved veleblagovnic in še v ponedeljek popoldne je sprejel predsednik vlade depufacijo trgovin-

skih zbornic in Centralnega predstavništva ter jim obljubil, da bo upošteval interese trgovine.

V torek pa je izšla izjava trgovinskega ministra dr. Vrbančiča, iz katere je razvidno, da ni bilo ustroženo zahtevi trgovstva.

V svoji izjavi je minister doktor Vrbančič med drugim dejal, da široke mase konsumentov zahtevajo, da se veleblagovnice dovolijo, ker da morejo pri njih kupiti blago mnogo ceneje kot v trgovinah in da so se zaradi veleblagovnic tudi že cene znižale.

Na drugi strani pa omenja trgo-

vinski minister zahtevo zbornic in trg. združenj, da se veleblagovnice prepovedo, ker se z njimi ogroža domača trgovina.

Trgovinski minister pravi, da je vlada zavzela v tem vprašanju kompromisno stališče in v tem duhu izdala tudi novo uredbo.

Ne moremo na to izjavo odgovorjati obširno, vendar pa bi podčrtali naslednje:

Veseli nas, če se upošteva glas širokih množic, izjaviti pa moramo, da nikdar nismo slišali, da bi široki sloji zahtevali veleblagovnice. Ne drži pa niti argument z

Trgovci, trgovski pomočniki! V petek ob 10. dopoldne vsi na širšo konferenco v Trgovski dom!

Srednji stan je temelj države

Herriot proti veleblagovnicam

Dne 9. oktobra je imel Eduard Herriot, predsednik francoskega parlamenta in vodja francoske radikalno socialistične stranke v Lyonu veliko predavanje o vprašanjih, ki zlasti zanimajo malega in srednjega trgovca. V zvezi s temi vprašanji je govoril predsednik Herriot tudi o tujcih v francoski trgovini ter o trgovinah z enotnimi cenami, o tako imenovanem podružničnem sistemu ter o veleblagovnicah, proti katerim se bori tudi slovensko trgovstvo z vso energijo.

V svojem govoru je dejal Herriot dobesedno tudi naslednje, kakor poroča o njegovem predavanju veliki pariški list »L'Oeuvre«:

Opazil sem, da neki tujci, ki niso mogli dobiti dovoljenja za zaposlitev, odpirajo trgovinske obrate, ker te laže dosežejo. Po podatkih, ki sem jih zbral, morem konstatirati, da so mnogi teh improviziranih trgovcev dejansko samo agenti tujih hiš, ki delajo na našem trgu z dumpingom. Zato želim, da se podvzamemo zakonita sredstva, da bi se bivanje tujcev v Franciji uredilo tako kakor treba.

To vprašanje (zaposlitve tujcev) se je postavilo v zadnjem času na dnevni red na tako brutalen način, da je moral intervenirati sam predsednik vlade Chautemps. To vprašanje je tem resnejše, ker so bili v zadnjem času v naši državi izvršeni razni atentati. Na vse zadnje pa se postavlja to vprašanje tudi zato, ker pomeni prisotnost tako velikega števila tujih delavcev v Franciji pravo nevarnost za nacionalno delo.

Tako opozarjam, da navedem en primer, da je v Lyonu več tujcev, kakor pa je v mestu nezaposlenih naših delavcev. To ne pomeni, da bi se oni mogli nadomestiti z drugimi, temveč smo prisiljeni, da konstatiramo to, da pri nas ni zadosti dela niti zadosti aktivne industrije, da bi mogli istočasno zaposliti in preživljati francoske državljane in številne tujce, ki nam jih pošiljajo neke tuje države, ki pa kakor Italija tako težko kupujejo naše blago, dočim nam tako silno radi pošiljajo svojo delovno silo.

Nato je govoril Herriot o sprejemanju tujcev v francosko državljanstvo ter se potem posebno ustavil ob vprašanjih, ki se tičejo naše trgovine ter se zlasti izjavil proti vsaki prodaji blaga za razne

premije (darila, loterije in podobno).

Nato je nadaljeval:

»Mi moramo izpremeniti zakon, ki se nanaša na trgovske obratovalnice z enotnimi cenami in ki se nanašajo na podružnični sistem. Ta zakon, ki smo ga izglasovali dne 20. februarja 1936, se je pokazal kot nezadosten, da bi zaščitil malo trgovino. Zakonodavec se mora tega zavedati. Da je to res, dokazuje dejstvo, da imamo danes v Franciji že okoli 200 takšnih družb (ki imajo svoje veleblagovnice).

Ne pozabimo, da mali trgovci vzdržujejo celo rodbino.

Ne pozabimo pa, da propada trgovci, ena tistih sil, na katerih počiva naša država. Kajti Francija se mora zahvaliti za svojo silo v veliki meri mali trgovini, ki predstavlja tako mnogo raznih koristi, delavnosti in varčnosti.

Vodja francoskih radikalnih socialistov je pravilno ocenil vsa vprašanja. Na eni strani je velekapital, tudi v Franciji v veliki meri tuji velekapital, na drugi strani pa domači trgovci. Herriot se je brez oklevanja odločil za domače trgovce in proti tujemu vele-

kapitalu in bil bi tudi slab državnik in slab patriot, če bi se odločil drugače. In vendar ni v Franciji vprašanje veleblagovnic tako aktualno kakor pri nas, kjer je moč tujega velekapitala zaradi naše revščine na lastnem kapitalu vse bolj občutna.

A ne samo v Franciji, temveč tudi v drugih državah so že spoznali škodljivost veleblagovnic in posebno onih, ki se ustanovljajo s tujim kapitalom. Tako je Belgija veleblagovnice prepovedala. Ne smejo poslovati veleblagovnice nadalje v Švici in Nizozemski, dočim je Češkoslovaška prepovedala veleblagovnice po tipu trgovin z enotnimi cenami. Tudi Hitlerjeva Nemčija je bila proti veleblagovnicam in v programu nar. socialistične stranke je bilo, da se morajo te prepovedati. Če se vseeno niso še prepovedale, je vzrok le v tem, ker je Nemčija zaradi svojega oboroževanja zašla v tako močno odvisnost od velekapitala, da ne more proti njemu več nastopiti s staro odločnostjo.

Veleblagovnice ubijajo gospodarsko eksistenco naših srednjih ljudi, naših nacionalnih ljudi, zato ne sme biti v Jugoslaviji zanje nobene eksistence!

Besedilo uredbe trgovinskih obrtih velikega obsega

§ 1. (1) Trgovinski obrati velikega obsega se smejo opravljati samo na podlagi dovolitev po § 3., odst. 1., točka 2., zakona o obrtih, ki ga izda ban. Na območju uprave mesta Beograda daje dovoljenje minister za trgovino in industrijo. Dovoljenje je potrebno tudi za odpiranje podružnic in prodajalnic teh obratov ko tudi za preselitev obratov samih, njihovih podružnic in prodajalnic v druge lokale.

(2) Kot trgovinski obrati velikega obsega se smatrajo obratovalnice, ki v večjem obsegu prodajajo na kraju samem redoma detajlno blago več ko treh strok in na način, kakor je v navadi pri veleblagovnicah, velikih bazarjih in podobnih obratih, bodisi da se opravljajo ti v enem lokalu bodisi v več medsebojno zvezanih ali nezvezanih lokalih, ki so drug poleg drugega ali drug nad drugim.

§ 2. — V dovoljenju za trgovin-

ske obrate velikega obsega se morajo navesti predmeti (stroke), s katerimi kupčuje obratovalnica ko tudi lokal oziroma lokali, v katerih posluje. Za vsako razširjenje obrata na nove stroke ko tudi za razširjenje ali dodajanje novih lokalov je potrebno novo dovoljenje.

§ 3. (1) Dovoljenja za opravljanje trgovinskih obratov velikega obsega, njihovih podružnic in prodajalnic se morejo izdajati samo osebam, ki izpolnjujejo poleg občnih pogojev po obrtnem zakonu tudi določila odst. 1. in 2. § 61. istega zakona.

(2) Dovoljenja se izdajajo po svobodni presoji z ozirom na občne interese ter po dejanski potrebi mesta ali kraja, v katerem posluje obrat.

(3) Dovoljenja se ne bodo izdajala v mestih z manj ko 50.000 prebivalci. (To velja tudi za podružnice in prodajalnice veleblagovnic.)

§ 4. — V trgovinskih obratih velikega obsega je prepovedano opravljanje nekega gostinskega obrata brez oziroma na to, če se to vodi na ime lastnika trgovinskega obrata velikega obsega ali pa na ime druge osebe, če je ta obrat v lokalu ali v zvezi z lokalom trgovinskega obrata velikega obsega. Prav tako je prepovedano v teh lokalih prirejanje glasbenih, kinematografskih ali podobnih prireditiv.

§ 5. — Dovolitve po čl. 1., odst. 1., ter po čl. 2. te uredbe se ne smejo izdajati do 31. decembra 1938.

§ 6. — (1) Obstoječi trgovinski obrati velikega obsega, ki so s svojim delom dejansko začeli in to delo iz katerih koli razlogov niso do uveljavljanja te uredbe pretrgali, morajo v teku treh mesecev po uveljavljanju te uredbe svoje poslovanje prilagoditi predpisom te uredbe. V istem roku morajo nadalje predložiti upravni oblasti prve stopnje dovoljenje oziroma dovoljenja, na podlagi katerih poslujejo, nadalje morajo prijaviti po strokah predmete, s katerimi dejansko kupčujejo ko tudi navesti lokale, v katerih poslujejo. Oblast prve stopnje mora proučiti resničnost teh navedb, pristojna oblast pa bo na podlagi tega zamenjala dosedanja dovolila z novim dovoljenjem po tej uredbi. Zamenjava dovolil ni zavezana taksi.

(2) Z dnem uveljavljanja te uredbe izgube veljavo vse koncesije za trgovinske obrate velikega obsega, ki do dneva uveljavljanja te uredbe niso začeli obratovati ali so iz katerega koli razloga pretrgali svoje delovanje. V kolikor je postopek za izdajanje takšnih dovoljenj še v teku, se mora ustaviti.

§ 7. — Prekrški predpisov te uredbe se bodo kaznovali ko prekrški po § 399. obrtnega zakona.

(2) Če se v kazenski razodbi izreče prepoved obratovanja, more oblast izvesti prepoved tudi s prisilno zatvoritvijo lokala.

(3) V primeru, da se s kazensko razodbo ugotovi, da se v trgovinskem obratu velikega obsega prodaja blago, čigar prodaja je s to uredbo prepovedana, potem se bo to blago zaplenilo in prodalo na račun lastnika obrata na javni dražbi, če sam v določenem roku ne odstrani tega blaga iz obrata.

§ 8. — (1) Ta uredba stopt v veljavo z dnem, ko je objavljena v »Službenih novinah«.

(2) Z uveljavljanjem te uredbe preneha veljati določilo § 140., odstavek 3., obrtnega zakona.

Določila obrtnega zakona

§ 3. odst. 1. točka 2. »Obrti se delijo: na obrti, ki se izvršujejo na osnovi dovolitve upravnega oblastva.

§ 61. — (1) Dovolitev za izvrševanje obrta, navedenega v § 60., odst. 1., se sme dati osebi, ki izpolnjuje občne pogoje za ustanovitve obrta in je zanesljiva za njegovo voditev.

(2) Ta dovolitev se ne sme dati osebi, ki je maloletna, ki je pod skrbstvom ali v stečaju, zoper katero se vodi sodna preiskava zaradi zločinstva, storjenega iz koristi ali po zakonu o zaščiti javne varnosti in reda v državi, ki je v preiskovalnem zaporu zaradi kakršnega koli kaznivskega dejanja, ki je obsojena s sodno sodbo radi kakršnega koli kaznivskega dejanja, dokler ne presteje kazni na prostosti, ki je v zavedu za očitvalne odredbe, spojene s kaznijo na prostosti, zoper katero se vodi preiskava zaradi tihotapstva, dokler ne prebije kazni na prostosti.

§ 399. obrtnega zakona določa denarne kazni v višini 200 do 10 tisoč din.

§ 140. (3): Če se prijavi izvrševanje trgovinskega obrata velikega obsega brez podrobnejše označbe vrste blaga ali stroke, se sme trgovati z vsemi predmeti prostega prometa, razen s predmeti, za katere je potrebna dovolitev.

Kako je z vplivom »Ta-Ta« na cene?

Trgovinski minister navaja v svoji izjavi, da se morejo veleblagovnice dovoliti tudi zato, ker se je že izkazalo, da je »Ta-Ta« ugodno vplivala na cene. Kaj si je pri tem mislil g. minister, ne vemo, vemo le to, da po podatkih Narodne banke cene na drobno v Beogradu, kjer deluje »Ta-Ta«, niso nikakor padle.

Tako navaja Narodna banka, da so je gibal indeks cen na drobno (50 proizvodov) v Beogradu leta 1937. takole:

januar	80'8 %
februar	80'0 %
marec	79'5 %
april	82'5 %
maj	83'9 %
junij	85'6 %
julij	85'6 %
avgust	85'9 %

Indeks se je torej dvignil od 80'8 na 85'9 %. Kje je torej znižanje cen?

Kdo so lastniki »Ta-Ta«?

Pravi lastniki veleblagovnice »Ta-Ta« so: Franz Steyer, Emil Fischer in Rudolf Taussig, vsi iz Prage in nemške narodnosti.

S solidarnim nastopom mora trgovstvo odbiti naval tujega velekapitala!